

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра фінансів, обліку і оподаткування (№ 604)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова НМК 3

Філіп Л. О. Філіпковська

«31» серпня 2021 р.

СИЛАБУС ВИБІРКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Гроші і кредит

(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки,
07 Управління та адміністрування

Спеціальність: 051 Економіка, 071 Облік і оподаткування,
072 Фінанси, банківська справа та страхування

Освітня програма: Економіка підприємства, Облік і оподаткування,
Фінанси, банківська справа та страхування

Форма навчання: денна

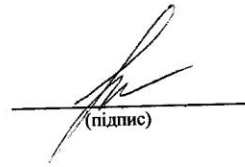
Рівень вищої освіти: початковий рівень (короткий цикл) вищої освіти

Силабус введено в дію з 01.09.2021 року

Харків – 2021 р.

Харків – 2021 р.

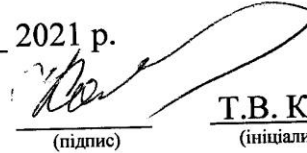
Розробник: Гребенікова О.В., доцент каф., к.е.н., доцент
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь і вчене звання)


(підпис)

Силабус навчальної дисципліни розглянуто на засіданні кафедри фінансів, обліку і оподаткування

Протокол № 1 від « 28 » серпня 2021 р.

Завідувач кафедри д.е.н., професор
(наукова ступінь та вчене звання)


(підпис)

Т.В. Калінеску
(ініціали та прізвище)

Погоджено з представником здобувачів освіти:


(підпис)

О.О. Воробішко
(ініціали та прізвище)

1. Загальна інформація про викладача



Гребенікова Олена Володимирівна, к.е.н., доцент. З 2000 року викладає в університеті наступні дисципліни:

- гроші і кредит;
- теорія фінансів;
- інвестиційний аналіз;
- управління інноваціями;
- страхування;
- облік у бюджетних установах;
- фінанси підприємств;
- казначейська справа.

Напрями наукових досліджень: інвестиційна діяльність промислових підприємств, діагностика фінансового стану машинобудівних підприємств, управління інноваційним розвитком.

2. Опис навчальної дисципліни

Семестр, в якому викладається дисципліна – 2 семестр.

Обсяг дисципліни:

4 кредити ЄКТС (120 годин), у тому числі аудиторних – 48 годин, самостійної роботи здобувачів – 72 години.

Форми здобуття освіти

Денна, дистанційна, дуальна.

Дисципліна – вибіркова.

Види навчальної діяльності – лекції, практичні заняття, самостійна робота здобувача.

Види контролю – поточний, модульний та підсумковий (семестровий) контроль (іспит).

Мова викладання – українська.

Необхідні обов'язкові попередні дисципліни (пререквізити) – політична економія, теорія фінансів.

Необхідні обов'язкові супутні дисципліни (кореквізити) – мікроекономіка; бухгалтерський облік

3. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення: вивчення теоретико-методологічних засад і організації механізму функціонування в ринковій економіці грошей, кредиту і банків.

Завдання: з'ясування сутності, функцій та ролі грошей і кредиту; механізму функціонування грошової системи в ринковій економіці; закономірностей функціонування валютного ринку і валютної системи, грошового ринку; засвоєння ролі, специфіки та практики використання грошово-кредитної політики центрального банку, напрямів діяльності банків та небанківських фінансових інструментів щодо грошово-кредитного обслуговування суб'єктів господарювання та населення в Україні.

Після опанування дисципліни здобувач набуде наступні **компетентності**:

- здатність навчатися та самонавчатися;
- здатність до формування ринково-орієнтованого економічного світогляду;
- здатність до оцінки та аналізу соціально-економічних процесів і явищ, використання економічних знань у професійній діяльності;
- здатність до гнучкого мислення та компетентного застосування економічних знань;
- здатність спілкуватись із нефахівцями своєї галузі;
- здатність до формування світогляду щодо розвитку людського буття, суспільства, природи, духовної культури;
- здатність обґрунтовувати управлінські рішення та спроможність забезпечувати їх правомірність;
- розуміння та здатність до критичного осмислення концептуальних основ економічної теорії, які стосуються фінансів, банківської справи та страхування й узагальнюють засади й закономірності функціонування та розвитку фінансових систем;
- здатність опановувати та усвідомлювати інформацію щодо сучасного стану і тенденцій розвитку фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування);
- здатність використовувати базові знання і практичні навички у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового, банківського, страхового, інвестиційного ринку;
- базові знання наукових понять і методів, необхідних для розуміння принципів функціонування фінансової системи.
- здатність оцінювати економічні події, приймати відповідні управлінські рішення та обґрунтовувати напрями їх реалізації.
- здатність здійснювати діяльність з консультування керівництва підприємства та інших користувачів інформації в сфері обліку, аналізу, аудиту, контролю та оподаткування.
- здатність проводити наукові дослідження з метою вирішення актуальних завдань теорії, методики, організації та практики обліку, аудиту, контролю та оподаткування.

– здатність використовувати набуті знання з теорії та практики обліку і аудиту, починаючи з моменту визнання до моменту розкриття інформації про економічні явища і процеси у звітності суб'єктів господарювання.

– здатність використовувати професійно-профільовані знання в галузі планування та організації діяльності підприємства;

– здатність використовувати професійно-профільовані знання в галузі грошового обігу і кредитних відносин;

– здатність використовувати професійно-профільовані знання в галузі фінансів.

Очікується, що після опанування дисципліни здобувач будуть досягнуті наступні **результати навчання** і він буде:

– розуміння основ організації фінансів на підприємствах, у банківських установах, страхових компаніях, бюджетних установах, державних фінансових органах;

– уміння застосовувати на практиці навички щодо механізму функціонування грошової системи в ринковій економіці;

– застосовувати набуті знання для виявлення, постановки та вирішення завдань за різних практичних ситуацій в професійній діяльності;

– проявляти самостійність і відповідальність у роботі, професійну повагу до етичних принципів, демонструвати повагу до індивідуального та культурного різноманіття, виявляти турботу про здоров'я і безпеку життєдіяльності співробітників, прагнення до збереження навколишнього середовища;

– застосовувати методи економічного аналізу як бази прийняття оптимальних управлінських рішень;

– використовувати теоретичні, організаційні та методичні засади аудиту;

– вміння демонструвати стійке розуміння принципів економічної науки, особливостей функціонування економічних систем;

– вміння проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники, які характеризують результативність їх діяльності.

4. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1.

Змістовий модуль 1. Теорія грошей

Тема 1. Сутність і функції грошей

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 3 години.*
- *Практичне заняття: «Сутність і функції грошей».*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Походження грошей. Раціоналістична та еволюційна концепції походження грошей. Поява грошей як об'єктивний наслідок розвитку товарного виробництва та обміну. Роль держави у створенні грошей.

Суть грошей. Гроші як загальний еквівалент і абсолютно ліквідний актив. Портфельний підхід до визначення суті грошей. Гроші як форма прояву суспільних відносин. Специфіка прояву суті грошей у різних економічних системах. Гроші як особливий товар, мінова і споживча вартість грошей як товару. Гроші як гроші й гроші як капітал. Зв'язок грошей з іншими економічними категоріями.

Форми грошей та їх еволюція. Натурально-речові форми грошей, причини та механізм їх еволюції від звичайних товарів першої необхідності до благородних металів. Причини та механізм демонетизації золота. Ідеальні форми грошей та їх кредитна природа. Еволюція кредитних грошей. Різновиди сучасних кредитних грошей. Роль держави в утвердженні кредитних зобов'язань у якості грошей.

Вартість грошей. Специфічний характер вартості грошей. Купівельна спроможність як вираження вартості грошей при різних їх формах. Вартість грошей і час. Вплив зміни вартості грошей на економічні процеси. Ціна грошей як капіталу; альтернативна вартість зберігання грошей та процент.

Функції грошей. Світові гроші. Еволюція золота як світових грошей. Передумови використання в якості світових грошей національних та колективних валют. Взаємозв'язок функцій грошей. Вплив на функції грошей зміни їх вартості.

Роль грошей у ринковій економіці. Якісний і кількісний аспекти впливу грошей на економічні й соціальні процеси. Еволюція видів і ролі грошей у перехідній економіці України.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 4 години.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача. Вивчення еволюції золота як світових грошей. Ознайомлення з передумовами використання в якості світових грошей національних та колективних валют. Взаємозв'язок функцій грошей. Вивчення взаємозв'язку функцій грошей, впливу на функції грошей зміни їх вартості.

Тема 2. Грошовий обіг і грошові потоки

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 3 години.*
- *Практичне заняття: «Грошовий обіг і грошові потоки».*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Поняття грошового обігу як процесу руху грошей. Грошові платежі як елементарні складові грошового обігу. Основні суб'єкти грошового обігу. Основні ринки, що взаємно пов'язуються грошовим обігом. Національний дохід і національний продукт як визначальні параметри грошового обігу.

Грошові потоки. Поняття грошового потоку та критерії їх класифікації. Характеристика основних видів грошових потоків. Взаємозв'язок між окремими видами грошових потоків. Балансування потоку національного доходу та потоку національного продукту через внутрішній і зовнішній грошові ринки.

Структура грошового обороту. Готівковий та безготівковий сектори грошового обороту. Сектор грошового обороту, фінансовий та кредитний сектори.

Маса грошей, що обслуговує грошовий оборот, її склад та фактори, що

визначають її зміну. Базові гроші. Грошові агрегати. Швидкість обігу грошей: поняття, фактори, що визначають швидкість обігу та її вплив на масу і стабільність грошей. Порядок розрахунку швидкості обігу грошей.

Закон кількості грошей, необхідних для обороту, його суть, вимоги та наслідки порушення вимог. Проблема монетизації валового внутрішнього продукту.

Механізм поповнення маси грошей в обороті. Первинна емісія центрального банку. Вторинна емісія депозитних грошей комерційних банків. Грошовий мультиплікатор.

Сучасні засоби платежу, які обслуговують грошовий обіг: банкноти, розмінна монета, депозитні гроші, векселі, чеки, їх суть та характеристика.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 5 годин.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача. Вивчення механізму поповнення маси грошей в обороті, первинної емісії центрального банку, вторинної емісії депозитних грошей комерційних банків. Ознайомлення з сучасними засобами платежу, які обслуговують грошовий обіг: банкноти, розмінна монета, депозитні гроші, векселі, чеки, їх суть та характеристика.

Тема 3. Грошовий ринок

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 3 години.*
- *Практичне заняття: «Грошовий ринок».*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Суть грошового ринку. Гроші як об'єкт купівлі-продажу. Особливості прояву на грошовому ринку основних ринкових ознак: попиту, пропозиції, ціни.

Інституційна модель грошового ринку. Канали прямого і опосередкованого фінансування. Суб'єкти грошового ринку. Банки і небанківські фінансово-кредитні структури як суб'єкти грошового ринку.

Економічна структура грошового ринку. Ринок грошей і ринок капіталів. Ринок цінних паперів та валютний ринок як складові грошового ринку.

Попит на гроші. Суть та форми прояву попиту на гроші. Фактори, що визначають зміну попиту на гроші.

Пропозиція грошей. Суть та механізм формування пропозиції грошей. Фактори, що визначають зміну пропозиції грошей.

Графічна модель грошового ринку. Рівновага на грошовому ринку та процент. Фактори, що визначають рівновагу грошового ринку.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 5 годин.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача. Вивчення суті та механізму формування пропозиції грошей, факторів, що визначають зміну пропозиції грошей. Ознайомлення з рівновагою на грошовому ринку та процент, факторами, що визначають рівновагу грошового ринку.

Тема 4. Грошові системи

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 3 години.*

- *Практичне заняття: «Грошові системи».*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Суть грошової системи, її призначення та місце в економічній її системі країни. Елементи грошової системи. Основні типи грошових систем, їх еволюція. Системи металевого і кредитного обігу.

Створення і розвиток грошової системи України. Необхідність створення грошової системи України. Особливості процесу запровадження національної валюти в Україні: запровадження тимчасової валюти, паралельний обіг купонно-карбованця та рубля, процес стабілізації тимчасової валюти. Випуск постійної валюти - гривні.

Державне регулювання грошової сфери як головне призначення грошової системи. Центральний банк як орган державного регулювання грошової сфери. Методи регулювання – методи прямого впливу і методи опосередкованого впливу. Грошово-кредитна політика центрального банку - суть, типи, стратегічні цілі, проміжні та тактичні задачі. Інструменти грошово-кредитного регулювання.

Фіскально-бюджетна і грошово-кредитна політика в системі недержавного регулювання ринкової економіки. «Сеньйораж» і монетизація бюджетного дефіциту.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 5 годин.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача. Вивчення фіскально-бюджетна і грошово-кредитна політики в системі недержавного регулювання ринкової економіки. Ознайомлення з «Сеньйоражем» і монетизацією бюджетного дефіциту.

Тема 5. Інфляція та грошові реформи

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 3 години.*
- *Практичне заняття: «Інфляція та грошові реформи».*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Сутність, види та закономірності розвитку інфляції. Вимірювання інфляції за допомогою індексу цін. Форми прояву інфляції: цінова інфляція, інфляція заощаджень, девальвація. Види інфляції за темпами знецінення грошей і за чинниками, що спричиняють інфляційний процес.

Причини інфляції у сфері маси грошей, швидкості обігу грошей і фізичних обсягів виробництва. Монетаристська та кейнсіанська концепції інфляційного зростання цін.

Економічні та соціальні наслідки інфляції. Вплив інфляції на виробництво, зайнятість і життєвий рівень.

Інфляція в системі державного регулювання. Форми та інструменти антиінфляційної політики. Особливості інфляційного процесу в Україні.

Сутність та види грошових реформ. Особливості проведення грошової реформи в Україні.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 5 годин.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача. Вивчення монетаристської та кейнсіанської концепції інфляційного зростання цін. Ознайомлення з економічними та соціальними наслідками інфляції, її впливом на виробництво, зайнятість і життєвий рівень.

Тема 6. Валютний ринок і валютні системи

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 4 години.*
- *Практичне заняття: «Грошовий обіг і грошові потоки».*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Поняття валюти. Призначення та сфера використання валюти. Види валюти: національна, іноземна, колективна. Суть та види валютних відносин.

Валютний курс та конвертованість валют. Суть, основи формування та види валютного курсу. Поняття, значення та механізм забезпечення конвертованості валюти.

Валютний ринок: суть та основи функціонування. Об'єкти та суб'єкти валютного ринку. Біржова та позабіржова торгівля валютою. Основні види валютних операцій. Роль банків на валютному ринку. Фактори, що впливають на кон'юнктуру валютного ринку.

Валютне регулювання: суть та необхідність. Механізм регулювання валютного курсу: девальвація, ревальвація, валютна інтервенція. Платіжний баланс в механізмі валютного урегулювання. Органи валютного регулювання. Золотовалютні запаси в системі валютного регулювання.

Валютні системи: поняття, структура, призначення. Види валютних систем: національні, регіональні, світові. Розвиток валютної системи України.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 4 години.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача. Вивчення механізмів регулювання валютного курсу: девальвація, ревальвація, валютна інтервенція. Ознайомлення з роллю платіжного балансу в механізмі валютного урегулювання, органами валютного регулювання.

Тема 7. Кількісна теорія грошей і сучасний монетаризм

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 3 години.*
- *Практичне заняття: «Кількісна теорія грошей і сучасний монетаризм».*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Класична кількісна теорія грошей, її основні постулати. Економічні причини появи кількісного підходу до вивчення ролі грошей. Еволюція постулатів кількісної теорії. Номіналістичне трактування суті грошей послідовниками кількісної теорії. Відмінності в поглядах на гроші послідовників кількісної теорії грошей та трудової теорії вартості.

Неокласичний варіант розвитку кількісної теорії грошей. «Трансакційний варіант» І. Фішера. «Кембріджська версія» кількісної теорії. Вклад Д. Кейнса в розвиток кількісної теорії грошей. Зміна акцентів в оцінці ролі держави в еко-

номічному регулюванні та механізмів впливу на економіку. Неминучість інфляційних наслідків реалізації кейнсіанських концепцій.

Сучасний монетаризм як альтернативний напрямок кількісної теорії. Відмінності монетаристських трактовок ролі держави в регулюванні економіки. Вклад М. Фрідмена в розробку монетарної політики на основі неокласичного варіанту кількісної теорії.

Зближення позицій монетаристів та неокейнсіанців у їхніх рекомендаціях щодо грошово-кредитної політики в сучасних умовах. Кейнсіансько-неокласичний синтез.

Грошово-кредитна політика України в перехідний період у світлі сучасних монетаристських теорій.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 4 години.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача. Вивчення особливостей сучасного монетаризму і Кейнсіансько-неокласичного синтезу. Ознайомлення з грошово-кредитною політикою України в перехідний період у світлі сучасних монетаристських теорій.

Модульний контроль

- *Форма занять: написання модульної роботи в аудиторії (за рішенням лектора допускається проведення у дистанційній формі).*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 1 година*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*
- *Обсяг самостійної роботи здобувачів – за необхідністю.*

Змістовий модуль 2. Теорія кредиту

Тема 8. Кредит у ринковій економіці

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 6 годин.*
- *Практичне заняття: «Кредит у ринковій економіці».*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Необхідність кредиту. Загальні передумови формування кредитних відносин. Два методи перерозподілу коштів у процесі відтворення, їхні ; відмінності та сфера використання. Економічні чинники розвитку кредиту та особливості їх прояву в різних галузях народного господарства.

Суть кредиту. Кредит як форма руху вартості на зворотній основі. Еволюція кредиту в міру розвитку суспільного виробництва. Кредит як форма суспільних відносин. Позичковий капітал та кредит. Зв'язок кредиту з іншими економічними категоріями. Економічна основа, стадії та закономірності руху кредиту. Об'єкти та суб'єкт кредитних відносин.

Форми та види кредиту. Критерії класифікації кредиту. Форми кредиту, переваги та недоліки кожної з форм. Види кредиту. Характеристика окремих видів кредиту: банківського, державного, комерційного, міжнародного, споживчого. Банківський кредит як переважний вид кредиту. Принципи банківського

кредитування.

Економічні межі кредиту. Поняття меж кредиту, причини та наслідки їх порушення. Кредитні відносини та інфляція.

Процент за кредит. Суть проценту, види, економічні межі руху та фактори зміни ставки проценту. Процент в умовах інфляції. Роль процента.

Функції та роль кредиту. Поняття функцій кредиту та їх класифікація. Характеристика окремих функцій кредиту. Основні напрями прояву ролі кредиту в ринковій економіці.

Розвиток кредитних відносин у перехідній економіці України.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 6 годин.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача. Вивчення функцій та ролі кредиту, класифікації, характеристики окремих функцій кредиту. Ознайомлення з розвитком кредитних відносин у перехідній економіці України.

Тема 9. Фінансові посередники грошового ринку

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 4 години.*
- *Практичне заняття: «Фінансові посередники грошового ринку».*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Сутність та призначення фінансового посередництва. Загальна схема взаємовідносин між базовими суб'єктами грошового ринку та фінансовими посередниками.

Види фінансових посередників і критерії їх класифікації. Класифікація фінансових посередників за критерієм їх участі у формуванні пропозиції грошей.

Банки як провідні суб'єкти фінансового посередництва. Особливості ролі банків у сфері фінансового посередництва. Базові операції як первинна сфера банківської діяльності та економічна сутність банку. Трансформаційна та емісійна функції банків, основні напрями цих функцій.

Банківська система: її сутність, принципи побудови та функції. Трансформаційна функція банківської системи. Емісійна функція: створення платіжних засобів і регулювання грошового обороту. Стабілізаційна функція: забезпечення стабільності банківської діяльності та грошового ринку. Дворівнева побудова банківської системи: комерційні банки і центральний банк.

Особливості створення та побудови банківської системи в Україні.

Небанківські фінансово-кредитні установи, їх спільні риси з банками та істотні відмінності від банківської діяльності. Принципи класифікації та основні види небанківських фінансово-кредитних установ. Страхові компанії, пенсійні фонди, ломбарди, лізингові компанії, факторингові компанії як договірні фінансово-кредитні установи. Інвестиційні фонди, фінансові компанії, кредитні кооперативи (товариства, спілки) як інвестиційні фінансово-кредитні установи.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 6 годин.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача. Вивчення особливостей створення та побудови банківської системи в Україні.

Ознайомлення з небанківськими фінансово-кредитними установами, їх спільними рисами з банками та істотні відмінності від банківської діяльності.

Тема 10. Центральні банки

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 3 години.*
- *Практичне заняття: «Центральні банки».*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Призначення, статус та основи організації центрального банку. Необхідність особливого правового статусу центрального банку як банківської установи і державного органу управління. Закон України «Про Національний банк України» щодо основних принципів функціонування НБУ.

Функції центрального банку як емісійного центру готівкового обігу; як банку банків по забезпеченню касового, розрахункового та кредитного обслуговування комерційних банків; як органу банківського регулювання та нагляду; як банкіра і фінансового агента уряду; як провідника монетарної політики.

Походження та розвиток центральних банків. Особливості історичного процесу перетворення банку як емісійного центру грошової системи в центральний банк.

Становлення центрального банку в Україні - Національного банку України (НБУ).

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 6 годин.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача. Ознайомлення з походженням та розвитком центральних банків, особливостями історичного процесу перетворення банку як емісійного центру грошової системи в центральний банк. Вивчення особливостей становлення центрального банку в Україні - Національного банку України (НБУ).

Тема 11. Комерційні банки

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 5 годин.*
- *Практичне заняття: «Комерційні банки».*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Поняття, призначення та класифікація комерційних банків. Базові операції як первинна сфера діяльності та економічна сутність комерційних банків.

Критерії класифікації та види комерційних банків. За формою власності унітарні та колективні (акціонерні та пайові) комерційні банки. За діапазоном операцій універсальні банки; банки з клієнтською, галузевою чи функціональною спеціалізацією. Класифікація комерційних банків залежно від розміру активів. Походження та розвиток комерційних банків.

Пасивні операції банків. Економічна сутність джерел і порядок формування власного капіталу, залучених і позичених коштів. Депозитні операції, їх види та інструменти. Особливості нарахування та сплати депозитних процентів.

Активні операції банків, їх поділ на кредитні та інвестиційні.

Сутність, принципи організації та форми розрахунково-касових операцій комерційних банків. Сутність, критерії класифікації та основні види нетрадиційних банківських операцій і послуг.

Особливості становлення і розвитку комерційних банків України.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 6 годин.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача. Вивчення активних операцій банків, їх поділ на кредитні та інвестиційні. Ознайомлення з особливостями становлення і розвитку комерційних банків України.

Тема 12. Міжнародні валютно-кредитні установи та форми їх співробітництва з Україною

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 4 години.*
- *Практичне заняття: «Міжнародні валютно-кредитні установи та форми їх співробітництва з Україною».*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Світовий ринок позичкового капіталу і його структура. Міжнародний валютний фонд (МВФ): його структура, головні завдання та основні типи програм, що використовуються в Україні.

Світовий банк: його структура, основні принципи та напрями кредитування. Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР), його системні та інвестиційні проекти в Україні.

Регіональні міжнародні кредитно-фінансові інститути. Європейський банк реконструкції та розвитку, особливості його інструментів прямого та опосередкованого фінансування. Банк міжнародних розрахунків і його основні функції.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 6 годин.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача. Вивчення регіональних міжнародних кредитно-фінансових інститутів. Ознайомлення з особливостями становлення і розвитку комерційних банків України.

Модульний контроль

- *Форма занять: написання модульної роботи в аудиторії (за рішенням лектора допускається проведення у дистанційній формі).*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 1 година*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*
- *Обсяг самостійної роботи здобувачів – за необхідністю.*

5. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання – це різновид самостійної роботи, яка визначається як навчальна діяльність студента, спрямована на вивчення і оволодіння матеріалом навчальної дисципліни без участі викладача. Характерними ознаками цього є наявність завдання і цільової установки на його виконання.

Індивідуальне завдання виконується самостійно при консультуванні ви-

кладачем протягом вивчення навчальної дисципліни відповідно до графіка навчального процесу. На виконання індивідуального завдання відводиться 10 годин самостійної роботи здобувача.

Індивідуальне завдання (ІНДЗ) необхідне для систематизації, закріплення і розширення теоретичних і практичних знань з дисципліни «Гроші та кредит». ІНДЗ дозволяє студентам опанувати необхідні практичні навички при вирішенні конкретних практичних завдань, розвитку навичок самостійної роботи й оволодіння методикою ведення наукових досліджень, пов'язаних з темою ІНДЗ.

Індивідуальне завдання: розрахункова робота на тему «Аналіз часової вартості грошових коштів при конвертаційних валютних операціях і банківських депозитах».

6. Методи навчання

При викладанні дисципліни «Гроші і кредит» передбачено застосування активних та інтерактивних методів навчання – проблемних та міні лекцій, практичних занять у активній формі, тестування, розв'язання ситуаційних та практичних завдань, ділові ігри.

Лекції, практичні заняття, самостійна робота з навчальною та довідковою літературою, самостійне виконання індивідуального завдання, консультації. За рядом тем лекційного матеріалу передбачено використання мультимедійного обладнання у вигляді тематичних відеороликів, які розкривають суть окремих тем даної дисципліни.

Контроль знань виконується за принципами кредитно-модульної системи і складається з поточного, модульного та підсумкового.

За змістовними модулями 1 – 2 передбачено проведення вибіркового опитування на практичних заняттях, модульний контроль, захист індивідуального завдання.

Підсумковий контроль полягає у проведенні письмового іспиту.

7. Методи контролю

За змістовними модулями 1 – 2 передбачено проведення вибіркового опитування на практичних заняттях, модульний контроль, захист індивідуального завдання.

Підсумковий контроль полягає у проведенні письмового заліку (тести).

8. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують студенти

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Змістовний модуль 1			
Робота на практичних заняттях	0...2	8	0...16
Модульний контроль	0...25	1	10...25

Змістовний модуль 2			
Робота на практичних заняттях	0...2	8	0...16
Модульний контроль	0...25	1	10...25
Індивідуальне завдання	0...18	1	10...18
Усього за семестр			30...100

Прийнята шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка для екзамену, курсового проекту (роботи), практики
90-100	відмінно
75-89	добре
60-74	задовільно
01-59	незадовільно з можливістю повторного складання

Семестровий контроль (іспит) проводиться у разі відмови студента від балів поточного тестування й за наявності допуску до іспиту. Під час складання семестрового іспиту студент має можливість отримати максимум 100 балів.

Білет для іспиту складається з двох теоретичних і двох практичних завдань. максимальну кількість балів за кожне питання 25 балів, загальна сума – 100 балів.

Необхідний обсяг знань для одержання позитивної оцінки: вільно володіє навчальним матеріалом, висловлює свої думки, робить аргументовані висновки, рецензує відповіді інших студентів, творчо виконує індивідуальні та колективні завдання. Самостійно знаходить додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань. Вільно використовує нові інформаційні технології для поповнення власних знань.

Необхідний обсяг вмінь для одержання позитивної оцінки: може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання завдання й оцінити результати власної практичної діяльності, за зразком самостійно виконує практичні завдання, передбаченої програмою.

Критерії оцінювання роботи здобувача протягом семестру

Задовільно (60-74). Показати мінімум знань та умінь. Захистити всі індивідуальні завдання та здати тестування. Знати основні поняття навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків. Мати елементарні навички виконання завдань.

Добре (75-89). Твердо знати мінімум, захистити всі індивідуальні завдання, виконати всі КР, здати тестування та поза аудиторну самостійну роботу. Вміти формулювати висновки, застосовуючи теоретичні знання на практиці. Самостійно виконувати практичні завдання, передбачені програмою.

Відмінно (90-100). Здати всі контрольні точки з оцінкою «відмінно». Досконально знати всі теми та уміти застосовувати їх. Робити аргументовані висновки, самостійно знаходити додаткову інформацію та використовувати її для реалізації поставлених перед ним завдань, а також виконувати завдання, не передбачені навчальною програмою.

9. Політика навчального курсу

Відпрацювання пропущених занять відбувається відповідно до розкладу консультацій, за попереднім погодженням з викладачем. Питання, що стосуються академічної доброчесності, розглядає викладач або за процедурою, визначеною у Положенні про академічну доброчесність.

10. Методичне забезпечення та інформаційні ресурси

1. Конспект лекцій з дисципліни «Гроші і кредит» освітньо-професійної програми початкового рівня (короткий цикл) вищої освіти зі спеціальностей 071 «Облік і оподаткування» і 072 «Фінанси, банківська справа та страхування/ Гребенікова О. В., Дем'яненко О.С. – Харків: Нац. аерокосм. ун-т ім. М.Є. Жуковського «Харк. авіац. ін-т», 2020. – 70 с.

2. Методичні вказівки до практичних занять з дисципліни «Гроші і кредит» освітньо-професійної програми початкового рівня (короткий цикл) вищої освіти спеціальностей 071 «Облік і оподаткування» і 072 «Фінанси, банківська справа та страхування/ Гребенікова О. В., Дем'яненко О.С.– Харків: Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «Харк. авіац. ін-т», 2020. – 28 с.

3. Методичні вказівки до виконання самостійної роботи з дисципліни «Гроші і кредит» освітньо-професійної програми початкового рівня (короткий цикл) вищої освіти спеціальностей 071 «Облік і оподаткування» і 072 «Фінанси, банківська справа та страхування/ Гребенікова О. В., Дем'яненко О.С. – Харків: Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «Харк. авіац. ін-т», 2020. – 25 с.

4. Сторінка дисципліни знаходиться за посиланням: <https://mentor.khai.edu/course/view.php?id=79>

11. Рекомендована література

Базова

1. Аранчій В. І. Гроші і кредит: навчальний посібник./ В. І. Аранчій. – К.: Ліра-К, 2015. – 364 с.

2. Бандурка О. М. Гроші та кредит: навчальний посібник / О. М.Бандурка, В.В. Глущенко, А.С. Глущенко. – Львів: Магнолія, 2015. – 368 с.

3. Глущенко С.В. Гроші. Кредит. Кредитний ринок: підручник./ С.В. Глущенко – К.: НаУКМА, 2015. – 300 с.

4. Гурова К.Д. Фінанси, гроші та кредит: навч. посіб. / К.Д. Гурова, О.Л. Шелест, І.В. Колупаєва. – Х.: Світ Книг, 2015. – 672 с.

5. Круш П.В., Клименко О.В. Інфляція: суть, форми та її оцінка: навч.посіб. / П.В. Круш, О.В. Клименко. – К.: Центр учбової літератури, 2014. – 288 с.

6. Сисоєва К. Ф. Гроші і кредит: в схемах та таблицях: навч. посіб. – К.: Ліра - К, 2015. – 245 с.

7. Гроші та кредит: навч. посіб./ С.М. Колотуха, С.А. Власюк.- К.: Знання, 2014. – 495 с.

8. Гроші та кредит: навчальний посібник / Щетинін А. І. – Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2019. – 163 с. Серія «Бізнес. Економіка. Фінанси».

9. Коваленко Д. І. Гроші і кредит : теорія і практика : навч. посіб. / Д. І. Коваленко — К. : Ліра-К, 2015. — 360 с.

Допоміжна

1. Про Національний банк України: Закон України № 679 XIV від 20.05.1999 р. // Законодавчі і нормативні акти з банківської діяльності. - 1999. - Вип. 7.-С. 3-23.

2. Про банки і банківську діяльність: Закон України № 2121-III від 07.12.2000 р., зі змінами та доповненнями за №2740-III від 20.09.2001 р. // Законодавчі і нормативні акти з банківської діяльності. - 2001. –С1 - 13.

3. Лагутін В. Д. Гроші та грошовий обіг : навч. посібн. / В. Д. Лагутін. – 4-те вид., перероб. і доп. – К. : Тов "Знання", КОО, 2002. – 199 с.

4. Лагутін В. Д. Кредитування: теорія і практика : навч. посібн. / В. Д. Лагутін. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К. : Тов "Знання", КОО, 2002. – 215 с.

5. Семко В. М. Гроші та кредиту схемах і таблицях / під ред. Т. В. Семко, М. В. Руденко. – К. : Центр навчальної літератури. – 2006. – 157 с.

6. Холодна Ю. Є. Валютне регулювання : конспект лекцій для студентів спеціальності 7.050105 усіх форм навчання / Ю. Є. Холодна. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2005. – 112 с.

7. Щетинін А. І. Гроші та кредит : підручник / А. І. Щетинін. – 2-ге вид., перероб. та доп. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 432 с.

Інформаційні ресурси

1. Нормативні акти України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nau.kiev.ua>

2. Національний банк України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/>

3. Міністерство фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/>

4. Фінансовий портал №1 в Україні [Електронний ресурс]. – режим доступу: <http://finance.ua/>

5. Урядовий портал [Електронний ресурс]. – режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/>

6. Офіційний сайт Державної казначейської служби України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://treasury.gov.ua/main/uk/index>

7. Офіційний сайт Державної фіскальної служби. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://minrd.gov.ua/>

8. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/>

9. Офіційний сайт Державної служби статистики України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

10. Офіційний сайт Журналу «Урядовий кур'єр» . [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.ukurier.gov.ua/>.